

Suomen perinnebiotooppien tila -painopisteenä puustoiset perinnebiotoopit

Maija Mussaari
Keski-Suomen ympäristökeskus

Perinnebiotoopit ovat perinteisen maankäytön synnyttämiä luontotyyppisiä, joita ovat mm niityt, kedot, hakamaat ja metsälaitumet. Laidunnus ja niitto ovat luoneet alueille omaleimaisen eliölajiston, joka ei selviä ilman näitä toimenpiteitä. Perinnebiotoopit ovat uhanalaistuneet luontotyyppinä maatalouden rajussa muutoksessa.

Vielä 1800-luvun lopulla puolet Etelä- ja Keski-Suomen maa-alasta oli karjatalouden piirissä, karjalla oli vain peltoviljelyä täydentävä tehtävä. 1920-luvulla niittyjen määrä oli pudonnut puoleen, niittyjä kynnettiin pelloiksi, maatalous perustui kuitenkin vielä hevostyövoimaan ja karjatalouteen. Dramaattinen romahdus tapahtui 1960-luvulla. Tuolloin alkoi maatalouden tehostumisen aikakausi. Koneet korvasivat hevosen kokonaan. Niittyjen merkitys rehumaina väheni, nurmilaitumet yleistyivät. Niittyjä oli enää murto-osa 1800-luvun lopun tilanteesta.

Perinteinen karjatalous perustui pellon ulkopuolisten alueiden hyväksikäyttöön. Ravinnevirta oli metsistä, niityiltä ja soilta pelloille. Tämä ns negatiivinen ravinnetalous on tärkein perinnebiotooppien monimuotoisuutta ylläpitävä prosessi.

Perinnebiotoopit luokitellaan puustoisiin ja avoimiin. Keski-Suomessa tavataan avoimista tyypeistä kivennäismaaniittyjä ja rantaniittyjä. Puustoisista hakoja ja metsälaitumia, kaskimetsiä ja laidunnettuja metsiä.

Haat ovat vähäpuustoisia laidunmaita, joilla niittykasvillisuus metsäkasvillisuutta runsaampaa ja avoimet alueet ja puuryhmät vuorottelevat. Ne ovat myös usein hyvin kivisiä. Metsälaitumet ovat laidunnettuja metsiä, joilla metsäkasvillisuus vallitsevaa, mutta niittykasvillisuutta merkittävästi. Puustorakenteen vaihtelevaa, avoimia aukkoja. Kaskimetsät ovat kaskelle syntyneitä lehtipuuvaltaisia metsälaitumia. Laidunnetut metsät ovat puustorakenteeltaan lähellä talousmetsiä, eikä laidunnus juurikaan näy kasvillisuudessa.

Perinnemaisemien tila koko maassa selvitettiin vuosina 1992-1998. Inventoinneissa selvisi että perinnebiotooppeja on jäljellä 1% 1800-luvun lopun tilanteesta. Tilanne elää jatkuvasti. Pinta-alan supistuminen näkyy luontotyyppien lajistossa. Hävinneistä lajeista 39% eli kulttuuriympäristöissä. Tällä hetkellä uhanalaiseksi luokitelluista lajeista kolmasosa elää ensisijaisesti perinneympäristöissä.

Keski-Suomessa arvokkaita alueita löydettiin 192 kappaletta, yhteensä 741,5 ha(398,5). Laidunnetut metsät pois suljettuna 201,2 ha inventoiduista arvokkaaksi luokitelluista alueista oli puustoisia tyyppisiä (yli 50%). suuri osa oli jo inventointihetkellä poissa käytöstä.

Tärkein yksityismailla sijaitsevien perinnebiotooppien hoidon rahoituksellinen kanava on maatalouden ympäristötuen erityistuki. Tällä hetkellä inventoiduista hakoja ja metsälaitumia sisältävistä kohteista n 85 :llä on erityistukisopimus (<100ha). pinta-alat pieniä → hakoista(n.55kpl) 40 on alle hehtaarin. Metsälaitumista (n. 30kpl) puolet alle hehtaarin.

Erityistuen lisäksi arvokkaita alueita hoitavat mm. WWF, paikalliset luonnonsuojelujärjestöt, luonnonsuojeluliitto ja alueelliset ympäristökeskukset
Valtion mailla sijaitsevia perinnebiotooppeja hoitaa ensisijaisesti metsähallitus.

SUOMEN PERINNEBIOTOOPPIEN TILA

-painopisteenä puustoiset perinnebiotoopit

Kuvat: Pekka Ilen, Reija Kivelä, Maija Mussaari, Anne Yli-Olli

Mitä ovat perinnebiotoopit?

- Perinteisen maankäytön synnyttämiä luontotyyppejä
- niityt, kedot, ahot, hakamaat, kaskimetsät, metsälaitumet
- perinteiset maankäyttötavat ovat luoneet alueille omaleimaisen eliölajiston, joka ei selviä ilman näitä toimenpiteitä

Maatalouden kehityskulku

- 1800-luvun lopulla puolet Etelä- ja Keski-suomen maa-alasta oli karjatalouden piirissä.
 - 1920-luvulla niittyjen määrä oli pudonnut puoleen.
 - 1960-luvulla niittyjä oli enää murto-osa 1800-luvun lopun tilanteesta
- 1990-luvun inventoinneissa vajaa 1%

Perinnebiotoopin ravinnetalous

- perinteinen karjatalous perustui pellon ulkopuolisten alueiden hyväksikäyttöön
 - ravinnevirta metsistä, niityiltä, soilta pelloille
 - tärkein perinnebiotooppien monimuotoisuutta ylläpitävä prosessi

Luokittelu

- Perinnebiotoopit luokitellaan puustoisiin ja avoimiin
- Keski-Suomessa tavataan avoimista tyypeistä kivennäismaaniittyjä ja rantaniittyjä
- Puustoisista hakoja ja metsälaitumia, kaskimetsiä ja laidunnettuja metsiä
- Laidunnetut metsät ovat puustorakenteeltaan lähellä talousmetsiä, eikä laidunnus juurikaan näy kasvillisuudessa

Haat

- vähäpuustoisia laidunmaita, joilla niittykasvillisuus metsäkasvillisuutta runsaampaa
- avoimet alueet ja puuryhmät vuorottelevat
- kivisiä

Metsälaitumet

- laidunnettuja metsiä, joilla metsäkasvillisuus vallitsevaa, mutta niittykasvillisuutta merkittävästi
- puustorakenne vaihtelevaa, avoimia aukkoja

Perinnebiotooppien tila tällä hetkellä (?)

- Perinnemaisemien tila koko maassa selvitetiin vuosina 1992-1998 → 1% 1800-luvun lopun tilanteesta
- Tilanne elää jatkuvasti
- Hävinneistä lajeista 39% eli kulttuuriympäristöissä
- Tällä hetkellä uhanalaiseksi luokitelluista lajeista kolmasosa elää ensisijaisesti perinneympäristöissä

Perinnebiotooppien monet arvot

- kulttuurihistorialliset
- hyötynäkökohdat
- esteettiset
- luonnonsuojelulliset

Keski-Suomi; puustoiset perinnebiotoopit 1990-luvulla

- Arvokkaita alueita löydettiin 192 kappaletta, yhteensä 741,5 ha(398,5)
- 201,2 ha inventoiduista arvokkaaksi luokitelluista alueista oli puustoisia tyyppejä (50%)
- osa jo inventointihetkellä poissa käytöstä

Keski-Suomi; puustoiset perinnebiotoopit tällä hetkellä?

- inventoiduista haoista ja metsälaitumista n 85 kohteella on nyt tai on ollut lähivuosina erityistukisopimus (<100ha).
- pinta-alat pieniä → haoista (n. 55kpl) 40 on alle hehtaarin
- metsälaitumista (n. 30kpl) puolet alle hehtaarin

Hoitomenetelmät

- Perinneympäristöt ja niiden kasvillisuus sekä muu eliöstö maisemineen säilyvät vain, jos aluetta hoidetaan
- Paras tapa huoltaa perinneympäristöä on käyttää niitä hoitomuotoja, joiden seurauksena ympäristö on syntynytkin

- perusperiaatteena negatiivisen ravinnetalouden ylläpitäminen
- Huomioitavaa; inventoinneissa löytyneet uhanalaiset ja huomionarvoiset lajit

Puustoiset perinnebiotoopit

- pensaskerroksen vähentäminen
- avoimien aukkojen luominen
- niitty laikkujen niittäminen
- puuston ikärakenne vaihteleva
- avoimien paikkojen suuret lehtipuut
- laidunnus olisi paras hoitokeino

- muistomerkit aikaisemmasta käytöstä
- vanhat hirsirakennukset tai niiden rauniot
- kiviaidat/kivikasat
- riukuaidat
- laidunnusintensiteetti, ajoitus
- niiton ajoitus/laajuus

Perinneympäristöt ja niiden kasvillisuus sekä muu eliöstö maisemineen säilyvät vain, jos aluetta hoidetaan. Paras tapa huoltaa perinneympäristöä on käyttää niitä hoitomuotoja, joiden seurauksena ympäristö on syntynytkin. Perusperiaatteena negatiivisen ravinnetalouden ylläpitäminen.

Puustoiset perinnebiotoopit

- pensaskerroksen vähentäminen
- avoimien aukkojen luominen
- niittylaikkujen niittäminen
- puuston ikärakenne vaihteleva
- avoimien paikkojen suuret lehtipuut, vaurioituneet puut, lahopuu
- laidunnus olisi paras hoitokeino
- ennallistaminen usein tarpeellista, tällöin muistettava tyyppien luonteenomainen puuston rakenne

MONIMUOTOISUUS PUUSTOISILLA PERINNEBIOTOOPEILLA

Puustoiset perinnebiotoopit –seminaari

Kuhmoinen 9.10.2003

Johanna Viljanen

"Metsissämme samoilevien karjalaumojen
vuoksi uhkaa metsiemme tulevaisuutta, jollei
nyt suorastaan perikato niin kuitenkin vuosi
vuodelta yhä vähenevä ja laadultaan yhä
huonommaksi käyvä tuotto, koska metsää
hävittävän ihmisen jälkeen on karja
metsiemme pahin vihollinen"

(Lehtonen 1927)

Monimuotoisuus

- lajiversiteetti helpoin mitata
- elinympäristöjen monimuotoisuus mahdollistaa korkean lajiversiteetin
- perinnebiotoopit monimuotoisimpia luontotyyppejämme
- laidunnuksesta ja niitosta hyötyviä putkilokasvilajeja arviolta noin 50 % koko Suomen kasvilajistosta
- vaihtelevasta ja monilajisesta kasvillisuudesta on seurauksena myös monilajinen ja runsas eläinlajisto

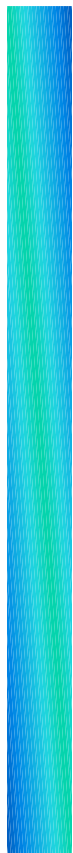

Monimuotoisuus uhattuna

- maatalouden muutokset
- perinnebiotooppien määrä voimakkaasti vähentynyt
- monimuotoisuuden säilyttämisessä korostuvat harvinaiset ja taantuvat lajit ja ekosysteemit
- monimuotoisuuden säilyttäminen edellyttää monimuotoisuutta ylläpitävien ympäristötekijöiden ja ekologisten prosessien säilyttämistä

Perinteisen karjatalouden keskeisimpiä piirteitä ovat toisaalta elinympäristöjen säilyminen hyvin pitkiä ajanjaksoja samankaltaisina ja toisaalta ympäristöjen jatkuva muuttuminen

Hakamaat Keski-Suomessa

- sekapuustoisia, havu- tai lehtipuuvaltaisia (hakamännikköt, hakakoivikot, harmaaleppähaka)
- voi kasvaa katajaa runsaastikin
- aluskasvillisuus pitkälti niittyjen kaltaista: tavallisimmin nurmiröllin tai nurmilauhan vallitsemaa tuoretta, joskus kosteaa heinäniittyä, jonka valtalajistoon voivat kuulua valkoapila ja siankärsämö
- koivuhaat usein nurmilauhavaltaisia
- sekapuustoisilla hakamailla leinikit ja poimulehdet runsaita
- niittykasvillisuuden joukossa runsaasti metsälajistoa tai metsäheiniä kuten metsälauhaa, lampaannataa tai kastikoita

Keski-Suomessa hakamailla esiintyy

■ uhanalaisista lajeista:

- ketokatkerö (EN)
- hirvenkello (VU)
- kirkiruoho (VU)
- keltamatara (VU)
- ketoneilikka (NT)

■ alueellisesti uhanalaisista:

- pölkkyruoho (RT)

■ huomionarvoisia lajeja:

- **kissankäpälä**
- **mali (K-S:St)**
- **mäkilehtoluste**
- **peurankello**
- **sinivuokko (K-S:Sh)**
- **häränsilmä**
- **ruusuruoho**
- **hietalemmikki (K-S:Sp)**
- **jäkki**
- **kanervisara (K-S:Sh)**
- **nurmikaunokki (K-S:Sh)**
- **ketokaunokki (K-S:Sh)**
- **mäkitervakko (K-S:Sh)**
- **valkolehdokki**
- **nurmitatar**
- **aholeinikki**
- **isolaukku**
- **punakoiso (K-S:Sp)**
- **purtojuuri**
- **metsälehmus**
- **lehtovirmajuuri**
- **rohtovirmajuuri**
- **kevätlehtoleinikki (K-S:Sp)**
- **taikinamarja (K-S:Sh)**

Metsälaitumet Keski-Suomessa

- heinistä runsaimpia ovat tavallisesti nurmilauha ja nurmirölli, ruohoista niitty- ja rönsyleinikki ja valkoapila
- rehevöityneillä myös niittynurmikka vallitseva
- edustavimmilla kohteilla ahomansikka, nurmitädyke, niittyhumala, poimulehti

Keski-Suomessa metsälaitumilla esiintyy

- uhanalaisista:
 - **musta-apila (NT)**
- huomionarvoisia lajeja:
 - **kissankäpälä**
 - **peurankello**
 - **pussikämmekkä**
 - **sinivuokko (K-S:Sh)**
 - **jäkki**
 - **valkolehdokki**
 - **nurmitatar**
 - **aholeinikki**
- alueellisesti uhanalaisista:
 - **kevätlinnunsilmä (RT)**
 - **metsälehmus**
 - **rautanokkonen**
 - **rohtovirmajuuri**
 - **lehtovirmajuuri**
 - **kevättädyke**
 - **kaiheorvokki**
 - **mäkitervakko (K-S:Sh)**
 - **kevätlehtoleinikki (K-S:Sp)**
 - **lehtopähkämö (K-S:Sh)**

Perinteiselle metsälaitumelle luonteenomaisia piirteitä

- puuston hakkuut poimintahakkuita, eivät avohakkuita
 - > metsäjatkumo säilyy
 - > avohakkuut esim. monille sienille haitallisia
- laitumelle jätetään vähäarvoista puuta, joka vanhenee omia aikojaan
 - > runkomaisia pihlajia ja raitoja
 - > vanhoja puita ja lahopuita enemmän kuin talousmetsissä
 - > vanhat lahopuut maatalousympäristöjen eliöille avainpienympäristöjä
 - > pesäpaikkoina linnuille, mesipistiäisille, ...

- karjan laidunnus
 - > kuusi, harmaaleppä ja kataja runsastuneet (eläimet syövät mieluiten lehtipuiden taimia)
 - > laidunnus vähentänyt jalopuita (erityisesti lehmusta)
 - > puissa runsaasti vikaisuuksia: runkovikoja ja monilatvaisuutta (taimet syöty usein pahoin – jäljet näkyvät pitkään)
 - > kuorivioittumat puissa tavallisia (vioittuneet puut alttiimpia lahovioille)
 - > saniaiset runsastuvat

- metsässä valoisia aukkoja ja valoisuuden vaihtelu suurempaa kuin muissa metsissä
- > kasvilajistoon kuuluu sekä niitty- että metsäkasveja
- > elinympäristöjä moniin eri valaistusolosuhteisiin sopeutuneille eliöille
- > järeitä ja leveälatvuksisia puuyksilöitä
- eläimet syövät puiden alaoksia ja pensaskerrosta
- > avoimuus; metsän läpi näkee
- > puiden rungoilla kasvaville jäkälille ja sammalille eduksi

- karjan tallaaminen yms.
 - > kaikkien puulajien taimet kärsivät tallauksesta
 - > juuristovauriot lisäävät joidenkin lajien menestymismahdollisuuksia
 - > metsäpoluilla merkitystä monille eliölajeille (esimerkiksi sienille)
 - > vähentää lahoppuustoa
- karjanlanta
 - > lannalla kasvaa sieniä, sompasammalia, ...
 - > lantakuoriaiset

- laidunnetut metsät heinäisempiä ja ruohoisempia ja varpuja on niukemmin
- > monille sienille eduksi
- laidunnuksen vuoksi ravinnekierto on nopeampaa
- > podsoloituminen ja maan happamuus on vähäisempää
- erilaiset kulttuurista kertovat merkit: kivi- ja riukuaidat, karjakujat, kivirauniot kaskeamisesta tai pellonraivauksen jäljiltä
- > maalaamaton puuaines tarjoaa elinmahdollisuuksia monille eliöille
- > vanhat rakenteet tarjoavat pesimäpaikkoja

Laidunnus luontaisen dynamiikan korvaajana

- esimerkiksi avoin, lämmin ja melko paljon lahoppuuta sisältävä hakamaa muistuttaa kasvupaikkana kuloaluetta
- niiton, perinteisen laidunnuksen, kaskeamisen ja lehdestyksen myönteiset vaikutukset biodiversiteettiin perustuvat suurelta osin niiden merkitykseen luonnon ilmiöiden korvaajina

Kohteiden tunnistaminen ja arvottaminen

- METSO
 - puustoiset perinnebiotoopit
 - > monimuotoisuusohjelman luonnonsuojelubiologiset kriteerit
- arvokkaat elinympäristöt metsätaloudessa
 - hakamaat
 - > tunnistamisen ja rajaamisen ominaispiirteet, ilmentäjälajit
- maatalouden erityisympäristötuki
 - hakamaat, metsälaitumet, laidunnetut metsät, ...
 - > hyväksyttävän sopimusalueen ja hoitomenetelmien määrittely (esim. rajanveto metsälaitumen ja talousmetsän välille vaikeaa)

Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen puustoilla perinnebiotoopeilla

- alueen hoidon tulee perustua olemassa olevaan luontoon, sen arvojen ylläpitoon ja parantamiseen
 - > hoito tulee kohdentaa alueille, joilla on nykyisellään merkittäviä luonnonarvoja
- metsälaidunnuksen vaikutukset puutteellisesti tunnettuja
 - > ulkomaisissa tutkimuksissa korostetaan etenkin metsälaitumilla olevan vanhan puuston ja lahoppuuston tärkeyttä biodiversiteetille
 - > etenkin uhanalaiset selvitykset ovat osoittaneet kuinka tärkeä ekologinen tekijä lahoppu on metsäekosysteemissä
- käytön loputtua rehevät paikat palautuvat kasvillisuudeltaan nopeasti metsämäisiksi jo muutamassa vuodessa
 - > kuivemmilla kohdilla laidunnusvaikutus säilyy pidempään

-
- osa metsittynyt niin pitkälle, että laidunnuksesta viestii enää vain muutama laidunrelikti tai vanha lahoava lehtipuu
 - > voidaan sekoittaa pensoittuneisiin ja metsittyviin entisiin peltoihin tai jopa metsien sukkessiovaiheisiin yms.
 - > tarkasteltava metsän rakennetta, polkuja yms.
 - laidunnus ei useinkaan riitä pitämään kurissa puiden alkuja
 - > etenkin harmaaleppä ja kuusi jäävät useimmiten karjalta syömättä.
 - laidunkäytössä olleet lehdot eli lehtomaiden metsälaitumet ja hakamaat
 - > aluetta voidaan hoitaa joko perinnebiotooppina (jolloin hoitona sulkeutumisen ehkäisy) tai lehtona (jolloin hoito hallittu lehtipuustoa suosivat palauttaminen täystiheäksi lehdoksi)

Puustoiset perinnemaisemat

Seija Tiitinen-Salmela
Keski-Suomen Metsäkeskus

Puustoiisiin perinnebiotooppeihin luetaan erilaiset metsän ja niityn välimuodot metsälaitumista hakamaihinkin ja lehdesniittyihin. Niille on tyypillistä harva latvuskerros, lehtipuustoisuus ja niittymäisten kasvillisuuslaikkujen esiintyminen puuston lomassa. Puustoiset perinnebiotoopit syntyvät perinteisen maankäytön kuten kaskeamisen, lehdesniittytalouden, laiduntamisen tai heinänteon seurauksena. Etenkin valoisten ympäristöjen kookkaat lahovikaiset lehtipuut on rakennepiirre, jota monet perinnebiotooppien vaateliaat metsälajit tarvitsevat.

Perinnebiotoopit ovat sekä kasvi- että eläinlajistoltaan monimuotoisimpia luontotyyppejämme. Perinnebiotooppien määrän romahtaminen alle prosenttiin sadassa vuodessa ja perinteisen hoitokäytännön muuttuminen ovat syitä satojen lajien uhanalaistumiseen ja aiemmin runsaslukuistenkin lajien voimakkaaseen taantumiseen.

Hakamaat ja metsälaitumet ovat yleensä niittyjä laaja-alaisempia, mutta pääosa niistä on normaalissa metsätalouuskäytössä, ja niiden laidunnuskäyttö on toissijaista. Käytössä olevillakin kohteilla perinteisestä laidunkäytännöstä poikkeava laidunnustapa on johtanut kohteiden vähittäiseen rehevöitymiseen mm. lannoituksen ja lisärehun annon myötä. Perinnebiotoopit ovat usein aidattuja osaksi laajaa peltolaiduntaa ja ne ovat pikemminkin eläinten oleskelu- kuin ruokailualueita, jolloin ravinteita siirtyy jatkuvasti pellolta perinnebiotoopille.

Laidunnetuilla niityillä puuston ja pensaikon määrä on lisääntynyt, ja perinteisestä puiden taimien ja pensaikon poistamisesta on luovuttu. Myöskin karjamäärä jää useilla kohteilla liian alhaiseksi pitämään nousevan vesakon kurissa.

Perinnemaisemien säilyttäminen vaatii vuosittain toistuvia hoitotoimia, jotka tulee suunnitella kullekin kohteelle sen oman historian ja luonteen pohjalta. Hoitosuunnitelmassa tavoitteena on kunkin alueen biologisten, maisemallisten ja kulttuurihistoriallisten arvojen säilyttäminen ja/tai elvyttäminen. Hoitotoimet on syytä keskittää ympäristöihin, joissa perinteisen maankäytön loppumisesta on kulunut mahdollisimman lyhyt aika ja elinympäristölle ominaiset rakennepiirteet ja lajisto on vielä paikalla.

Perinnebiotooppien umpeenkasvun ja vähittäisen katoamisen myötä menetetään paitsi luonnon monimuotoisuuteen ja kulttuuriperintöön liittyviä arvoja myös maisemallisesti ja maaseudun yleisen viihtyvyyden kannalta keskeisiä piirteitä.

Perinnemaisemien hoidon tavoitteena on säilyttää perinteisen maataloutemme muovaama maisema ja luontotyyppit, niille ominainen eliölajisto sekä turvata perinnebiotooppien uhanalaisten ja harvinaisten lajien elinmahdollisuudet

- Metsäisten perinnebiotooppien hoidossa lisätään yhteistyötä perinnemaisemien hoidosta vastaavien maatalous- ja ympäristöviranomaisien sekä metsäkeskusten välillä
- Metsätaloussuunnitelman laatijoita ja muun muassa metsänhoitoyhdistysten henkilöstöä koulutetaan tunnistamaan perinnebiotoopit sekä hallitsemaan niiden oikeat hoitomenetelmät ja eri tukimuodot

Perinnebiotooppien hoitomenetelmät

Kunnostettavia kohteita ovat mm. ruovikoituneet ja pensoittuneet rantaniityt, heinittyneet, pensoittuneet ja metsittyneet niityt sekä entiset hakamaat ja nummet. Myös rehevöityneet käytössä olevat kohteet kaipaavat kunnostustoimia. Kunnostus tehdään ennen säännöllisen hoidon aloittamista.

Umpeutuneille perinnebiotoopeille syntynyt tai istutettu puusto raivataan avoimuuden ja valoisuuden palauttamiseksi. Kasvillisuuden sopeuttamiseksi raivaus on syytä ajoittaa usealle vuodelle ja poistaa puustoa ja pensaikkoa suunnitelmallisesti vähän kerrallaan. Yleensä lähtökohtina raivaukselle ovat olemassa olevat niitty laikut, joita laajennetaan vähitellen muutaman vuoden välein. Kunnostuksen onnistumiseksi raivaustähteet tulee kerätä raivauskohteilta pois mahdollisimman tarkoin. Suositeltavinta on kuljettaa ne perinnebiotoopin ulkopuolelle hävitettäväksi, mutta ellei tämä ole mahdollista, ne voidaan polttaa paikan päällä jollain kasvillisuudeltaan vähäarvoisella kohdalla. Raivausalojen jälkihoidoksi soveltuu parhaiten laidunnus.

Perinnemaisemien hoidon pääasiallinen rahoituskanava on tällä hetkellä maatalouden ympäristötuen erityistuki. Ympäristöministeriö myöntää vuosittain alueellisille ympäristökeskuksille rahoitusta sellaisten perinnebiotooppien kunnostamiseen ja hoitoon, jotka eivät täytä maatalouden ympäristöohjelman erityistukiehtoja.

Metsätaloudessa Kestävän metsätalouden rahoituslain ympäristötukeen voidaan jossain tapauksessa liittää myös puustoisia perinnebiotooppeja. Puustoiset perinnebiotoopit luetaan metsätaloudessa muihin arvokkaisiin elinympäristöihin. Myös ns. metsäluonnonhoitohankkeiden yhteydessä voidaan perinnebiotoopit ottaa huomioon.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmassa (Metso) puustoiset perinnebiotoopit ovat metsien monimuotoisuuden tärkeimmissä tarpeissa harvinaisina tai harvinaistuneina elinympäristöinä. Metso-ohjelma antaa mahdollisuuden tulevaisuudessa perinnebiotooppien huomioimiseen. Ensin toimitaan pilottihankkeiden muodossa ja v. 2007 Metso toimenpiteet pitäisi olla käytäntö.

Puustoisten perinnebiotooppien luonnonsuojelubiologiset kriteerit Metso-ohjelmassa

Maankäyttömuodon jatkuminen ja kohteen sijainti ovat pinta-alaa tärkeämpiä.

Ensisijaiset rakennekriteerit:

- Kohteessa on puustoisten perinnebiotooppien rakennepiirteitä kuten kookkaita lahovikaisia ja lopuita tai muita lehtipuita sekä mosaiikkimaisesti niittykasvillisuutta, tai
- Kohteessa on edustavia perinnekasvikuvioita ja perinnebiotooppien tyypillisiä lajeja.

Sijaintikriteeri:

Näitä tarkastellaan vain, jos kohde täyttää vähintään yhden ensisijaisen rakennekriteerin

- Kohteen lähiympäristö on ollut pitkään laidunkäytössä, tai
- Kohden täydentää hoidettujen avoimien perinnebiotooppien muodostamaa aluekokonaisuutta.

Täydentävät kriteerit:

- Uhanalaisten tai vaateilaiden lajien esiintymät
- Kohteen rakennepiirteiden säilymistä ja perinnebiotooppien lajiston esiintymistä mahdollista edistää kunnostus- ja hoitotoimin
- Kohteessa hoitotoimenpitein säilytetty metsäniitty, hakamaa, metsälaidun tai kaskilaidun
- Maa- tai kallioperässä kalkkivaikutusta